

בס"ד. אחרון של פסח, ה'תשל"ב

(הנחה בלתי מוגה)

הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאדו, ואיתא במדרש תנחומא¹ דפסוק זה מדבר במעלת משיח צדקנו, ירום מאברהם ונשא מיצחק וגבה מיעקב וכו', ומבואר בזה בלקו"ת² דזהו משום שאצל משיח יהי ענין התגלות פנימיות התורה וטעמי המצוות, והוא ילמד דעת לכל העם בהשגת פנימיות התורה. והיינו דפסוק זה מדבר אודות לימוד התורה ע"י משיח צדקנו (ישכיל עבדי), שע"ז הוא פועל בכל העולם כולו, שהרי תכלית בריאת העולם היא בשביל ישראל ובשביל התורה, כמאמרו בראשית ב' ראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית, וע"י שפועל ענין חדש בלימוד התורה דישאל ה"ז פועל גם על העולם כולו, וגר זאב עם כבש גר³ ועל מאורת צפעוני גר⁴, היינו שגם בנחש יפעול היפך טבעו. אמנם לפי זה צריך להבין, למה נתפרשו בכתוב גם ענינים אלו שיפעול משיח בגשמיות העולם, דמכיון שיש בו מעלה נפלאה זו דישכיל עבדי, שמוזה באה בדרך ממילא הפעולה בעולם, א"כ למה נתפרש ונתפרט בכתוב מה שפועל בעולם הגשמי.

ויובן זה בהקדם הביאור בענין זה מה שלעת"ל משיח ילמד תורה את העם כולו. דלכאורה צריך להבין, והרי בתחיית המתים יקומו כל גדולי הדורות, ממשה רבינו שקבל תורה מסיני, שזה כולל גם טעמי תורה דלעת"ל כפתגם הידוע שם"ת לא יהי עוד פעם, וכן כל התנאים והאמוראים שבכמה מהם מפורש בש"ס שלמדו את כל התורה כולה, וא"כ מהו הענין שמשיח ילמד אותם תורה. ואף שע"ז יש לומר (בדוחק) ע"פ מ"ש בהלכות ת"ת לאדה"ז (בקונטרס אחרון⁵) שישנה השקו"ט שבתורה ופולפולא דאורייתא שאין לזה שיעור, ולכן גם מי שלמד את כל התורה כולה יכול להוסיף בזה, וא"כ אפ"ל שמשיח יוסיף בזה, מ"מ עדיין צריך ביאור ענין נוסף בזה. דאין אפשרי במציאות שאדם אחד ילמד ריבוא רבבות אנשים.

(1) ישעי' נב, יג. המאמר שלאחריו ד"ה ויהי ביום השמיני גר' (לקמן ע' 167 ואילך) הוא המשך למאמר זה. (2) ס"פ תולדות. (3) צו יז, א ואילך. וראה שער האמונה פניו ואילך. (4) פרש"י עה"ת בתחלתו. ובכ"מ. (5) ישעי' יא, פ"ו. (6) שם, ח. (7) ראה דרושים שבהערה 3. (8) סה"מ תרמ"ז ע' פז. תרנ"ו ע' שנו. המשך תרס"ו ע' כג. תקמו. תער"ב ח"א ע' שסו. סה"מ עטר"ת ע' רצא. סה"מ תרפ"ה ע' קצט. סה"מ תש"ט ע' 57 (השני). ועוד. (9) כר' עקיבא, אבדר"נ ו. וראה מנחות צט, סע"ב. (10) ריש פרק ג.

ומבואר בזה בהדרושים¹¹, שהחידוש בלימוד התורה ע"י משיח צדקנו יהי' בזה שהלימוד יהי' בבחי' ראי', כמ"ש¹² אראנו נפלאות דייקא, דענין הראי' הוא שלא בערך לגבי ענין הלימוד ע"י שמיעה, כמאמר¹³ אינה דומה שמיעה לראי', והפעולה ע"י ראי' היא פעולה גדולה יותר ועמוקה יותר שאי אפשר לפעול אותה ע"י שמיעה. ומביא ע"ז שזהו ע"ד מ"ש בפע"ח¹⁴ גבי האריז"ל שבשעת השנייה ביום השבת למד בישיבה של מעלה כפ' בלק וכלעם דברים נפלאים מה שלא יוכל לפרשם בשמונים שנים רצופות (או ששים שנה). ולכאורה תמוה, דאם השיג אז הכלל וצריך לפרטו לפרטים, הרי הכלל אינו יכול להיות באופן שלא בערך, שבכמה שעות השיג מה שצריך לומר כדיבור במשך ס' או פ' שנה. אלא אי"ז ענין של כלל ופרט, אלא מה שהשיג האריז"ל הי' בבחי' ראי' שהוא למעלה שלא בערך מההשגה בבחי' שמיעה. ועד"ז ביקש משה אעברה נא ואראה את הארץ¹⁵ כי במשה כתיב¹⁶ וירא ראשית לו שהי' גילוי אצלו בבחי' ראי' ורצה להמשיך בחי' זו בכנס"י שנק' ארץ חפץ¹⁷, וזהו ואראה את הארץ, ולא פעל כו', ולכן נאמר¹⁸ ועתה ישראל שמע, וכמבואר בארוכה בלקו"ת פ' ואתחנן¹⁹. ויש להוסיף בזה, דמבואר שם²⁰ שפעל ענין זה ביחודי סגולה, וזהו מה שמוצאים ענין זה אצל האריז"ל וכו'. אבל לעת"ל יהי' גילוי בחי' זו ע"י משיח צדקנו, וזהו מ"ש²¹ לעת"ל ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר, היינו ענין הראי' דייקא, ועוד זאת, שפעולה זו תהי' לא רק בישראל אלא גם בדצ"ח, דזהו מ"ש וראו כל בשר דייקא, שגם הבשר הגשמי יראה את כח הפועל בנפעל בגלוי²². נודוגמא לדבר מסיפור הבעש"ט שפעם אחת כשאמר קבלת שבת בשדה הרי העיזים שבשדה שראו אותו נעמדו על רגליהם, שזהו פעולה בדרך ראי']. ובזה מובן מה שמשית ילמד תורה את העם כולו, דלימוד זה יהי' בבחי' ראי'.

אמנם עדיין צריך להבין, שהרי גם ענין הראי' כבר הי' לפני זה, כמו במשה רבינו עצמו דכתיב כי וירא ראשית לוי²³, וכן ביחודי סגולה שפעל אצלם משה וכו', וכמו האריז"ל שהי' אצלו ג"כ גילוי בבחי' ראי', וא"כ במה יהי' החידוש של משיח צדקנו לגבי ענין הראי' שכבר הי' לפניו.

(11) לקו"ת ושער האמונה שבהערה 3. ד"ה והניף תרח"ץ (סה"מ תרח"ץ ע' רא). ד"ה וידבר אלקים תרצ"ט (סה"מ תרצ"ט ס"ע 202 ואילך). ועוד. (12) מיכה ז. טו. (13) מכילתא יתרו יט. ט. (14) שער ק"ש שעל המטה פ"א. וראה בהנסמן במ"מ שבסוף הלקו"ת שם (יז. ב). (15) ואתחנן ג. כה. (16) ברכה לג. כא. (17) מלאכי ג. יב. וראה כש"ט הוספות סמ"ד. וש"ג. (18) ואתחנן ד. א. (19) ב. ד ואילך. וראה בארוכה אוה"ת שם ס"ע נב ואילך. שערי תשובה לאדמו"ר האמצעי ח"ב חינוך פ"ח ואילך. (20) שערי תשובה שם פ"ט. (21) ישעי' מ. ה. (22) ראה שער האמונה פכ"ד ואילך. (23) לקו"ת צו יז. א. ש' האמונה פנ"ו ואילך. ועוד.

ויובן זה בהקדם ביאור המעלות²⁴ שבראי' על שמיעה. דהנה מעלה אחת בראי' על שמיעה היא שבשמיעה הרי כדי שישגי את הענינים צריך לשמוע את כל הפרטים במשך זמן, משא"כ בראי' הרי רואה את הכל ברגע א'. ועוד מעלה, דבשמיעה ששומע רק הפרטים, הרי משיג רק מציאות הדבר ולא מהותו, דהגם שהפרטים ששומע הם אודות עצם הדבר, מ"מ הרי הם רק ע"ד מציאות הדבר ולא מהותו, משא"כ ע"י הראי' תופסים במהות הדבר הנראה. ודוגמא לדבר, כמו מי שנכנס לפני שרים רבים והמלך עמם, הרי מיד כשרואה את המלך מתבטל ממציאיותו. אמנם מעלה זו היתה גם אצל האריז"ל כנ"ל שראה בסקירה אחת ע"ד מעלת ראי' על שמיעה, וגם השיג מהות הדבר. והנה עוד מעלה יש בראי' על שמיעה, שדוקא בראי' הוא תכלית ההתאמתות. והו' טעם הדין דאין עד נעשה דיי²⁵, כי הדין צ"ל באופן דוהצילו העדה²⁶, וכיון שראה הדבר בעיניו הרי אי אפשר לפרוץ את מה שראה וכו', משא"כ כששומע אפילו מעדים כשרים²⁷ וכו'. אמנם גם ענין זה לכאורה ה"י ג"כ בראיית האריז"ל, כי כדי שהראי' תהי' באופן שמשגי בכמה שעות וכו' באופן שלמעלה מכלל ופרט פשוט שהראי' היא בתכלית ההתאמתות.

אך הענין הוא, דהנה עוד מעלה ישנה בראי' על שמיעה²⁴, שע"י השמיעה שומע קול שהוא דבר רוחני, משא"כ בכח הראי' רואה דבר גשמי דוקא והתפיסא היא בזה שנתפס עצם המהות. ויש לומר, שזה קשור עם מה ששורש הראי' בנפש הוא בעומק הנפש ועצם הנפש, כי היא הנותנת, שכדי שיוכל לפעול בדבר גשמי שמחוץ הימנו, ה"ז ע"י כח שבצמצם הנפש. ולפי זה נמצא שיש ב' בחי' ראי', דיש ראיית עיני השכל, שהו"ע החכמה, שזה שייך לכחות הנפש הרוחנית, ועד"ז ישנה ראיית הנבואה, שראו את הע"ס כפי שהם מתלבשים בעולמות ב"ע וכו', ועד למשה רבינו רבן של כל הנביאים, שהי' אצלו הראי' בבחי' אחוריים כמ"ש²⁸ וראית את אחורי, ועד שנאמר בו נושא עוון קא חמינא (כדאינא בזהר²⁹), שראה בחי' נושא עוון מ"ג מדות הרחמים שלמעלה מבחי' החכמה. אמנם כל זה אינו מגיע לעומק כמו ראי' מוחשית שהיא ראי' גשמית דוקא.

וזהו החירוש במשיח צדקנו בענין הראי' לגבי הראי' שלפנ"ז, שאצלו תהי' ראי' גשמית, וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר כנ"ל, כי החירוש

(24) ראה המשך תער"ב ח"א ע' תקמא ואילך. לקו"ש ח"ו ע' 121. וש"נ. (25) ר"ה כו. רע"א. וש"נ. (26) מסעי לה, כה. ר"ה שם. (27) ראה לקו"ש שם הערה 11. (28) תשא לג. כג. (29) ח"ג קלב, ב. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' קמח. וש"נ.

של משיח הוא הפעולה בגשמיות העולם, עד שלעת"ל תהי' הנשמה ניזונית מן הגוף³⁰ וכו'. ובוזה יובן גם מה שנאמרו בו המעלות שיפעל בגשמיות העולם, וגר זאב עם כבש וכו', כי זהו חידושו לפעול גם בגשמיות העולם. ויהי רצון שכן יהי' בקרוב ממש, ויקויים היעודי³¹ ולא ילמדו עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם, ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר, ואולך אתכם קוממיות³², ב' קומות³³, הקומה דנה"א וגם הקומה דנה"ב שנתהפכה³⁴, בקרוב ממש.

(30) ראה לקו"ש ח"כ ע' 44. וחכ"א ע' 88. וש"נ. (31) ירמי' לא, לג. (32) בחוקתי כו. יג. (33) ב"ב עה, א. וש"נ. (34) ראה אוה"ת בחוקתי ע' תרנב ואילך.